

EXPERT
AAN HET
WOORD

LAW IN AN ALGORITHMIC WORLD: AN INTRODUCTION TO L@W

LEGAL TECH KLINKT (NOG) ERG HIGH BROW, MAAR WIE HET WIL DOORGRONDEN HOEFT EIGENLIJK MAAR EEN SIMPELE BACK TO BASICS TE MAKEN. SINDS DE EERSTE ONTWIKKELING VAN HET WORLD WIDE WEB IN HET BEGIN VAN DE JAREN 1990, HEEFT DE AANSLUITING VAN EEN GROOT AANTAL COMPUTERS VOOR EEN EXPONENTIËLE STIJGING VAN DE UITWISSELINGEN TUSSEN COMPUTERS GEZORGD ÉN VOOR EEN MASSA DIGITALE GEGEVENS. DIVERSE ALGORITMISCHE TECHNOLOGIEËN LATEN TOE OM DIE GEGEVENS TE ONTVANGEN, TE VERGELIJKEN EN TE BEREKENEN. DE WERKING VAN ALGORITMES KENNEN, IS DAARMEE IN ZEKERE ZIN CRUCIAAL VOOR ELKE ADVOCaat DIE LEGAL TECH WIL BEGRIJPEN.

ID

OVER DE AUTEUR:

CHRISTOPHE DUBOIS IS DOCTOR IN DE SOCIOLOGIE AAN DE ULIEGE EN HET INSTITUT D'ETUDES POLITIQUES DE PARIS WAAR HIJ GERECHTELIIK ORGANISATIES EN GERECHTELIIK BELEID BESTUDEERT. HIJ IS OOK HOUDER VAN EEN DEA IN SOCIOLOGIE DE L'ACTION ORGANISÉE (SCIENCES PO, PARIS). HIJ LEIDT EVENEENS EEN ONDERZOEKSPROGRAMMA OVER DE DIGITALISERINGSPROCESSEN VAN HET RECHT EN DE JURIDISCHE SECTOR.

Algoritmes zijn de gevolgen van instructies die een computer begeleiden in de uitvoering van een taak, in het bijzonder in de oplossing van een probleem. De regel "IF... THEN..." vormt de ideale instructie, "IF" vertegenwoordigt de voorwaarde en "THEN" het logische gevolg. Neyland & Möllers (2017) hebben bepaalde videobewakingssystemen bestudeerd die gebaseerd zijn op algoritmes ontworpen om de videobeelden in realtime te analyseren. De ontwikkelaars van die systemen hebben hiervoor precieze regels opgesteld om personen van bagage te onderscheiden in luchthavens of stations, en vervolgens om niet-relevante gegevens (een persoon die toevallig met zijn bagage voorbij wandelt) te onderscheiden van relevante gegevens (een persoon die zijn bagage achterlaat alvorens zijn weg voort te zetten). Oordelend dat algoritmes instructies zijn die door informaticacodes gegeven worden, besluit Larry Lessig dat "Code is Law" (2006). De informaticacode maakt bijgevolg de wet want in een digitale wereld, op het internet bijvoorbeeld, is de regulatie van gedragingen minder afhankelijk van juridische normen dan van de technische infrastructuur van platformen, applicaties, software, enz. De formule "Code=Law" nodigt ons eveneens uit om te beoordelen of algoritmes nieuwe normativiteitsvormen toelaten (aangezien zij hierop steunen). Die vormen vloeien niet gewoon voort uit de traditionele rechtsstaat maar kunnen die vervangen, of op zijn minst hiermee wedijveren. Wat op het internet gebeurt, sijpelt immers vroeg of laat door in de maatschappij en dus in de regelgeving.

Minstens vijf opmerkingen dringen zich in dit stadium op:

1. Algoritmes vereisen een ontleding van alle informatie (een beeld, een geluid of een zin, enz.) in elementaire entiteiten (pixels, bits of tekens, en uiteindelijk in 0 en 1 die de fameuze binaire code vormen), en het is die ontleding die de berekening toelaat (computation).
2. Algoritmes worden gekarakteriseerd door hun combinatiekracht en hun vermogen tot blijvende heruitvinding, waarbij artificiële intelligentie steunt op die potentiële mogelijkheden.
3. Hun combinatiekracht wordt echter beperkt door een inferentiemethode (dat wil zeggen van de informatieverwerking) die in wezen gebaseerd is op correlaties (en niet op causale verbanden) tussen numerieke gegevens (meer bepaald overdacht en eventueel gedecontextualiseerd en geïnterpreteerd op ideologisch onbetwistba-

re wijze zonder voorafgaande beraadslaging). Elke algoritmische verwerking steunt daarom op een aaneenschakeling van inducties van inducties van inducties ... van die soort. De data worden verzameld en verwerkt door algoritmes, die werken zoals zwarte dozen (blackboxes). Het is om die reden dat het Europese Hof van Justitie in 2014 een vonnis heeft uitgesproken tot vernietiging van een Europese richtlijn over de gegevensbewaring. De richtlijn vereiste dat telecommunicatieoperatoren gegevens van hun klanten 6 maanden tot 2 jaar zouden bewaren. Maar het Hof oordeelde dat de richtlijn schade berokkende aan de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van persoonsgegevens. Meer recent heeft de AVG betrekking op websites en digitale platformen die, in Europa, onze digitale vingerafdrukken traceren en volgen. Gecombineerd met de talrijke risico's (op ecologisch, sociaal, politiek, economisch, cultureel en beschavingsvlak) van onze tijd, veroorzaakt het gebruik van algoritmes nieuwe bestuursproblemen zoals de veruberisering, het cyber risk, de e-reputatie, de gegevensbescherming, enz.

DE ALMACHT VAN ALGORITMES?

Sinds een vijftiental jaar stelt men vast dat de arbeidscontext van de advocaten steeds meer beïnvloed wordt door een digitaliseringsproces van de juridische diensten (Wickers, 2014; Susskind, 2013)¹. Net zoals in andere sectoren, transformeert het gebruik van algoritmes de businessmodellen (Loebbecke & Picot, 2015), de arbeids- en productieprocessen (Cascio en Montealegre, 2016), evenals de professionele praktijken en kennis (Khanf et al., 2016; R. Susskind en D. Susskind, 2015).

Die algoritmes verrijken niet alleen diverse softwareprogramma's waaronder SAP, Dlex en Secib, maar eveneens het internet zelf, digitale platformen² en sociale media inbegrepen. Hierdoor zagen nieuwe methodes voor de productie, opslag, analyse en verspreiding van juridische informatie het licht, denk aan de e-discovery, de platformen van Online Dispute Resolution, de geautomatiseerde productie van documenten en contracten³ en de Open Law. Bovendien leveren artificiële intelligente (A.I.), Big Data en chatbots, voorspellende analysetools aan elke gebruiker zoals de jurisprudentiële tendenzen inzake recidive en de berekening van ontslagvergoedingen.

NIEUWE PARADIGMA'S

Die technologische innovaties duiken op in een context die gekenmerkt wordt door twee processen. Enerzijds het proces van liberalisatie van de gereguleerde beroepen in het algemeen en anderzijds dat van de juridische beroepen in het bijzonder, waarin de professionals in de juridische sector niet langer een monopolie hebben op de juridische kennis en expertise, en waarin de kwaliteit van de juridische diensten evenals de prijs hiervan cruciale elementen vormen. Bovendien worden die innovaties vaak voorgesteld alsof zij bestemd zijn om de advocaten te vervangen in een bepaald aantal gestandaardiseerde en geautomatiseerde activiteiten. Wij stellen echter vast dat zij een overvloedige digitalisering vereisen (dat wil zeggen de registratie van informatie in elektronische vorm) van de legislatieve en jurisprudentiële bronnen. En dat is thans nog niet het geval in België. Desalniettemin stimuleren de innovaties de legal tech start-ups: bedrijven die rechtzoekenden maar ook professionals in de juridische sector online juridische diensten willen aanbieden. De activiteiten van de start-ups zorgen alleszins mee voor een herdefiniëring van de markt van de juridische diensten⁴. Zij stellen eveneens de juridische beroepen (advocaten, notarissen, gerechtsdeurwaarders, magistraten, enz.) in vraag, beïnvloeden de aard van het recht en dragen bij tot een herdefiniëring van de modaliteiten wat betreft de toegang tot het recht en Justitie.

GEEN UITZICHT ZONDER INZICHT

Het bestuderen van de algoritmisering van het recht, de mechanismes, de inzet en de gevolgen hiervan, is van kapitaal belang. Eerst en vooral moeten – naast andere mogelijke onderzoeksmiddelen – de algoritmische processen worden omschreven die de verwerking en systematische juridische redenering toelaten, evenals hun gevolgen op de professionals in de juridische sector. Vervolgens moet men zich bewust worden van de nieuwe Legal Tech services en start-ups om hun invloed op de markt van de juridische diensten te kunnen begrijpen. Het is bovendien belangrijk om in te zien dat het recht een bijzonder geheel van informatie vormt⁵, waardoor ook blockchain mogelijk is. En er zijn nog veel meer vragen te stellen: waaruit bestaan de wettelijke en digitale overeenkomsten;

wat zijn de gevolgen van de AVG op de digitale verwerkings- en analyse mogelijkheden; wat is het belang van de vorm waarin een wet wordt gegoten, van de ethiek van de algoritmes, van de voorgeschreven en voorspellende gebruiken⁶ van de algoritmes; enz.

TO DO'S VOOR DE ADVOCATUUR

Het is tot slot van essentieel belang om de impact van algoritmische technologieën op het beroep van de advocaat en de businessmodellen van de advocatenkantoren te bestuderen. Hoe evolueren daarnaast hun tools, hun kennis, hun normen en professionele identiteit? En hoe evolueren de balies en de Ordes? Het lijkt ons wat dat betreft opportuun om de recente innovaties door de OVB en Avocats.be te benadrukken. DPA-deposit, RegSol, de elektronische advocatenkaart zijn maar enkele van de ontwikkelingen die illustreren dat de Ordes in de toekomst een driedubbele ondernemersrol op zich zullen (moeten) nemen. Als economische ondernemers ontwerpen, ontwikkelen en beheren de balies en Ordes nieuwe informatica- en digitale oplossingen. Ze zijn op dat moment investeerders, aandeelhouders en managers. Daarnaast hebben de Ordes als 'politieke ondernemers' een actief en beslissend aandeel in het proces van de modernisering van Justitie – ook al zijn opeenvolgende ministers daarmee al ruim 20 jaar bezig. Tot slot fungeren de Ordes als 'morele ondernemers': ze informeren, vormen, sensibiliseren en betrekken hun leden bij nieuwe belangrijke, alomtegenwoordige en vaak als disruptief beschouwde technologieën. Bij dat alles wil ik nog één advies meegeven aan iedereen die probeert te begrijpen hoe het recht in een algoritmische wereld werkt en evolueert: wees methodologisch voorzichtig. Trap niet in de val van het technologisch determinisme, want dat leidt tot totaliserende projecties waarin verschillende ideologische en profetische gedachtegangen graag gediijen. Daaronder zowel wat ik 'de marketing van de belofte' noem als de strekking die haast apocalyptische vooruitzichten verkondigt. Laat ons met andere woorden objectief en zonder bias de evoluties bestuderen, begrijpen, bijsturen. Meer dan ooit geldt: ius est ars boni et aequi.

1 En zie ook Ad Rem nr. 2/2017 (interview Jeroen Zweers) en Ad Rem nr. 2/2018 (rondetafelgesprek AI).

2 www.startmybusiness.com bijvoorbeeld.

3 www.lawbox.be bijvoorbeeld.

4 www.cbinsights.com/blog/legal-tech-market-map-company-list/ bijvoorbeeld.

5 Hildebrandt, M. (2016). Law as Information in the Era of Data Driven Agency. The Modern Law Review, 79(1), 1-30.

6 Zie in dit opzicht Aletras et al., 2016.